

Historieglimt 181

Sverre Pedersen på Lade

Sverre Pedersen skrev i 1927 en liten artikkel til festskriftet til Fredrik Wallem med tittelen «*Spredte Tanker fra en Tur gjennom Trondhjem*». Han kjente Lade fra guttedagene. Da han vokste opp den fine eiendommen Sandstad i Ladeveien 5, gikk guttene gjerne tur til Lade. Ikke minst var Korsvika et favorittsted for å bade og svømme i fjorden. Artikkelen viser en mann som elsket sin by. Som professor i arkitektur og byplanlegging får han et nytt perspektiv på barndommens gater og steder.

Om Lade skriver han: «Heldigvis er Lade Gaard og Lade Kirke synlige som Avslutning av Ladeveien. Men ingen vet hvor længe. Blir Byplanen paa dette Punkt ikke fastlagt med Bibehold av Utsigten for Øie, vil hurtig en Forandring kunne ske, hvorved dette fine «Fondmotiv» gaar tapt. Og Østbyen er dermed en Skjønhetsværdi fattigere, hvad den ikke har Raad til at bli. Ladehammerens Regulering med Sænkningen ned til Korsvika og Hensyntagen til Kirken og Gaarden er en meget krævende kunstnerisk Opgave bortset fra den tekniske Side av Saken. Terrænget er saa fint formet at det stiller store Krav til en vakker Husgruppering. I motsatt Fald blir Stedet en vanlig mislykket Ansamling av mere eller mindre gode Hus.

Lade Kirke med sit vakre Taarn, Forbindelsen med Lade Gaard gjennom Parken som er særlig karakteristisk ved Lærketrærne, som Vinden har slitt saa længe i at de staar og luter litt bakover, og endelig Gaardsanlægget selv er en saa fin Gruppe som man bare kan ønske sig. Den ligger høit som paa en Ryg, saa man ser den klart og fint mot Luften mangesteds fra. Denne Gruppes Virkning i Bybilledet maa bevares for enhver Pris. Strindinger, her er en Kulturopgave værdig Eders ældgamle Tradition! Dere maa sørge for at Kirken og Gaardsanlægget faar regulert værdige Omgivelser.

Lade Gaard er et arkitektonisk Kunstværk i Stort som i Smaat. Selve Plaseringen av Bygningerne er et litet Mesterværk derved at Representationsplassen foran Hovedbygningen og Brugsgaardsplassen med stor geometrisk Kunst er knyttet sammen til en Gruppe av høi kunstnerisk Værdi. Vekselvirkningen mellem Kirken og Gaardsplassen er ogsaa præktig. Baade Gaardens Hovedbygning, dens Sidebygninger og Uthus er formet med slik fremragende arkitektonisk Dygtighet at det er et Syn. Der er en Ro og Harmoni over hele Anlægget, en Vekselvirkning mellem Hus og Trær som man bare sjelden ser. Denne Juvel av et trøndersk Gaardsanlæg maa faa en værdig Indfatning. Slik som Saken foreløbig ligger an lar dette sig gjøre. Men et eneste nyt Hus kan ødelegge det Hele. Det ældgamle sagnrike historiske Sted fortjente i og for sig at skjærnes, selv om det ikke hadde denne enestaaende fine Bebyggelse. Trondhjems Kommune eier jo Stedet, men har lovet det bort til Lærerhøiskolen. En sak av stor Viktighet er ogsaa at en eventuel Nybygning for

denne Skole grupperes slik at den frenhæver den gamle Bygningsgruppe og ikke distancerer den.

Foruten Lade Gaards Omgivelser er ogsaa selve Ladehammerens Regulering en overmaade viktig Sak. Jeg er ikke et Øieblink i Tvil om at det riktigste vilde være at lægge Mesteparten av den ut til Park. Den ytterste Østby maa ha et Rekreatjonssted derute. Østbyen er Arbeiderbyen. Derfor maa der stelles særlig godt med den hvad Park og Rekreatjonsomraader angaar. Klingenbergmarken er allerede altfor sterkt reducert. Mænd fra Strinda, som ikke bare tænker paa sig selv og Dagens Møie, maa her slaa et Slag for at de kommende Slegter kan faa en bra By at bo i. Nu er Tiden inde til at gjøre det. Om 5 eller 10 Aar er det forsent med den Hurtighet den bygningsmæssige Utvikling nu har.

Jeg kommer tilbake til Lade Kirke. Den var engang Strinda Hovedkirke. I min Barndom. Da den Bydel jeg bodde i var en liten Forstadsgruppe, sognet den under Strinda. Saa jeg husker Søndagene i den vakre Kirke. Bønderne som kom kjørende og satte Hestene fra sig utenfor. Repræsentanterne for de to store Gaarder som hadde sine egne «Stoler» med gardiner foran hængende oppe paa Væggen som svære Fuglebur. Prækestolen som sat midt i Altertavlen som Centrum i et prægtig utskaaret og forgyldt Smykke. De vanlige Stoler nede paa Gulvet med de faste Døre foran. Sandelig var de onde at sitte i, for Bænkene var saa smale, Ryggen saa lodret og Høiden fra Gulvet saa stor at Benene blev hængende og dingle naar man var liten. Bønderne blev ogsaa trøtte i sine arbeidsslitte Rygger; saa la de Hænderne paa den foranstaaende Stoleryg og lænet sig forover for at faa hvile en Smule, og en og anden tok sig nok en Lur, som varte til der blev et eller andet særlig kraftig Punkt i Hansens eller Berges Præken.

Det var godt naar man blev litt trøtt at ha Altertavlen med dens mange merkelige Figurer at se paa. Der syntes nok at være baade Engle og Djævle, de sidste hadde Rokokoutstyr. Senere kom jeg til at de ogsaa var Engle; det var bare Utstyret som var saa rart. Men den fineste Plass i Lade Kirke, naar Prækenen falt lang, var Galleriet, hvor man særlig om Høsten hadde den deiligste Utsigt baade mot Fjorden og mot Landet og kunde se de modne Akre paa Lade Gaards Jorder, de snorrette Veie hvor Folk bevæget sig, og de blaanende Aaser inde ved Ranheim. Høstsolen lot sine gyldne Streif spille paa den grove kalkede Puss inde i Kirken. Det hvite, det gule, den blaa Himmel gjennem Vinduene og alle de prægtige farver i Altertavlen derinde i Halvmørket smeltet sammen til et underfuldt varmt og festlig Hele.

Jeg husker det nøie, hvordan det var, da jeg forleden ved Henrik Mathisesens Begravelse sat derinde og Høstsolen lyste ind i Rummet, hvor den gamle Historiker blev sedt til Hvile med en dæmpet sorgfuld tale av Dr. Fredrik Wallem.»